

คุณธรรมกับการศึกษา

นพพร เพ็ชรพิบูล

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญของชาติและสังคม ชาติไหน ประเทศไหน มีการจัดการศึกษาที่ดี ประชาชนได้รับการศึกษาย่อมทำให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาที่ดี มิใช่ทำให้คนมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องปลูกฝังให้คนในประเทศมีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้ประเทศและสังคมมีความสุขอย่างแท้จริง

ใน “แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552–2559)” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) มีวัตถุประสงค์ให้มีการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ รวมทั้ง พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มีการเน้นประเด็น “คุณธรรม” ในหลายข้อ คือ วัตถุประสงค์ 1 แนวนโยบายข้อ 1.2 “ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ ดำเนินถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง”

วัตถุประสงค์ 2 สร้างสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ แนวนโยบายข้อ 2.1 “ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย” และข้อ 2.2 “ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต” นอกจากนี้ “เป้าหมายเชิงคุณภาพ” เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ในปี 2559 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนใน 2 ข้อคือ

ข้อที่ 1 คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ

ข้อที่ 2 สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีสุขภาพ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 – 2559 มีจุดเน้นในการสร้างคนและสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ต้องการปลูกฝังให้คน **เป็นคนดี** และคนเก่ง มิใช่เป็นเพียง “คนเก่ง” เพียงอย่างเดียวเหมือนสมัยก่อน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ที่หมายถึง **สภาพคุณงามความดี** (สุวิมล ว่องวาณิช และคนอื่น ๆ 2552, หน้า 11) ดังนั้น การปลูกฝังด้านคุณธรรม จึงหมายถึง **การปลูกฝังให้คนเป็นคนดีนั่นเอง**

จากการวิจัย “โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย” (สุวิมล ว่องวาณิช และคนอื่น ๆ, 2552) ได้เน้นการพัฒนาคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชนไทย รวม 4 ด้าน คือ

1. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน ประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถพึ่งตนเอง และการมีวินัย
  2. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง ประกอบด้วย ฉันทะ สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ และความกตัญญู
  3. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง ประกอบด้วย ความมีสติและรอบคอบ และความตั้งใจให้ดี
  4. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อ ต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน
- คุณธรรมทั้งสี่ด้านนี้ เป็นเพียงคุณธรรมส่วนหนึ่งที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน แท้ที่จริงแล้วอาจมีคุณธรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ปรากฏอยู่ในโลก อย่างไรก็ตาม หากบ้าน วัด และสถานศึกษา ได้ปลูกฝังคุณธรรมทั้งสี่ด้านข้างต้นแก่เด็กและเยาวชนแล้ว สังคมก็จะเกิดคนดีขึ้นในบ้านในเมืองอีกมากมาย มหาศาลทีเดียวเพียงแต่ว่า **ผู้ใหญ่** ผู้ที่ต้องการปลูกฝัง “คุณธรรม” ให้แก่เด็กและเยาวชนดังกล่าว ได้ปฏิบัติตนเป็น **“ผู้มีคุณธรรมอย่างแท้จริง”** แล้วหรือยัง

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552–2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุวิมล ว่องวาณิช และคนอื่น ๆ. (2552). **โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย: รายงานการวิจัย (An Accelerated Project for Building Good Character of Thai Children and Youth)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม